

AUTORITATEA EUROPEANĂ PENTRU PROTECȚIA DATELOR

Rezumatul Avizului Autorității Europene pentru Protecția Datelor referitor la o propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului și la o propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului cu privire la informațiile privind plătitorul care însoțesc transferurile de fonduri

(Textul complet al prezentului aviz poate fi consultat în EN, FR și DE pe site-ul AEPD: <http://www.edps.europa.eu>)

(2014/C 32/06)

1. Introducere

1.1. Consultarea AEPD

1. La 5 februarie 2013, Comisia a adoptat două propuneri: o propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului ⁽¹⁾ („propunerea de directivă”) și o propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului cu privire la informațiile privind plătitorul care însoțesc transferurile de fonduri ⁽²⁾ („propunerea de regulament”), denumite în continuare, în mod colectiv, „propunerile”. Propunerile au fost transmise Autorității Europene pentru Protecția Datelor spre consultare la 12 februarie 2013.

2. AEPD salută faptul că este consultată de către Comisie și că preambulele propunerilor conțin o referire la consultare.

3. Înainte de adoptarea propunerilor, AEPD a avut posibilitatea de a prezenta Comisiei observații informale. Unele dintre aceste observații au fost luate în considerare.

1.2. Obiectivele și contextul propunerilor

4. Spălarea banilor înseamnă, în sens larg, conversia profiturilor obținute din activități infracționale în fonduri aparent licite, de regulă prin intermediul sistemului financiar ⁽³⁾. Aceasta se realizează prin ascunderea surselor de proveniență a banilor, schimbarea formei banilor sau transferul fondurilor într-un loc în care este mai puțin probabil ca acestea să atragă atenția. Finanțarea terorismului reprezintă furnizarea sau încasarea de fonduri, prin toate mijloacele, direct sau indirect, cu intenția ca acestea să fie folosite sau cunosându-se faptul că urmează a fi folosite pentru săvârșirea de infracțiuni de terorism ⁽⁴⁾.

5. La nivelul UE, au fost introduse acte legislative în scopul prevenirii spălării banilor și finanțării terorismului începând cu anul 1991. Aceste infracțiuni sunt considerate o amenințare la adresa integrității și stabilității sectorului financiar și, în sens mai general, o amenințare la adresa pieței interne. Temeiul juridic al propunerilor este articolul 144 din TFUE.

6. Normele UE concepute pentru prevenirea spălării banilor sunt în mare măsură bazate pe standarde adoptate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) ⁽⁵⁾. Propunerile vizează punerea în aplicare în UE a unor standarde internaționale revizuite privind combaterea spălării banilor introduse de GAFI în februarie 2012. Directiva actuală, așa-numita A treia directivă privind combaterea spălării banilor (CSB) ⁽⁶⁾ este în vigoare din 2005. Aceasta oferă un cadru european construit în jurul standardelor internaționale GAFI.

⁽¹⁾ COM(2013) 45 final.

⁽²⁾ COM(2013) 44 final.

⁽³⁾ A se vedea articolul 1 alineatul (2) din propunerea de directivă.

⁽⁴⁾ A se vedea articolul 1 alineatul (4) din propunerea de directivă.

⁽⁵⁾ GAFI stabilește standardele la nivel global pentru măsuri de combatere a spălării banilor, a finanțării terorismului și (mai recent) a finanțării proliferării. Acesta este un organism interguvernamental alcătuit din 36 de membri și cu participarea a peste 180 de țări. Comisia Europeană este unul dintre membrii fondatori ai GAFI. 15 state membre ale UE sunt membri cu drepturi depline ai GAFI.

⁽⁶⁾ Directiva 2005/60/CE din 26 octombrie 2005 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului.

7. A treia directivă CSB se aplică sectorului financiar (instituții de credit, instituții financiare), precum și profesioniștilor, cum ar fi avocați, notari, contabili, agenți imobiliari, cazinouri și furnizori de servicii pentru întreprinderi. Domeniul de aplicare al acesteia include, de asemenea, toți furnizorii de bunuri, atunci când se efectuează plăți în numerar mai mari de 15 000 EUR. Toți acești destinatari sunt considerați a fi „entități obligate”. Directiva impune acestor entități obligate să identifice și să verifice identitatea clienților (așa-numita măsură de precauție privind clientela, denumită în continuare „MPC”) și a beneficiarilor reali și să monitorizeze tranzacțiile financiare ale clienților. De asemenea, aceasta prevede obligații de raportare a suspiciunilor de spălare de bani sau de finanțare a terorismului către unitățile de informații financiare (FIU) relevante, precum și alte obligații conexe. Directiva introduce, de asemenea, cerințe și garanții suplimentare (cum ar fi cerința de a îndeplini măsuri sporite de precauție privind clientela) pentru situații de risc sporit.

8. Propunerea de directivă extinde sfera de aplicare a cadrului actual și vizează consolidarea acestor obligații, de exemplu prin includerea furnizorilor de servicii de jocuri de noroc și a comercianților de bunuri în rândul entităților obligate, cu un prag de 7 500 EUR, recomandă colectarea mai multor informații referitoare la beneficiarul real, înăsprește cerințele privind „persoanele expuse politic” și introduce unele cerințe referitoare la cercetarea atentă a familiei și a asociațiilor apropiate ai tuturor persoanelor expuse politic. Lista infracțiunilor premergătoare ⁽¹⁾ spălării banilor a fost extinsă, pentru a include infracțiunile fiscale legate de impozitele directe și impozitele indirecte.

9. Propunerea de regulament înlocuiește Regulamentul (CE) nr. 1781/2006 cu privire la informațiile privind plătitorul care însoțesc transferurile de fonduri (denumită în continuare și „Regulamentul privind transferurile de fonduri”) care vizează îmbunătățirea trasabilității plăților. Regulamentul privind transferurile de fonduri suplimentează celelalte măsuri CSB asigurând faptul că informațiile de bază despre plătitorul transferurilor de fonduri sunt puse imediat la dispoziția autorităților de aplicare a legii și/sau autorităților de urmărire penală pentru a le sprijini pe acestea din urmă în detectarea, investigarea, urmărirea penală a teroriștilor sau a altor infractori și monitorizarea activelor teroriștilor.

4. Concluzii

98. AEPD recunoaște importanța politicilor de combatere a spălării banilor pentru reputația economică și financiară a statelor membre. Cu toate acestea, AEPD subliniază că scopul legitim de a obține transparența surselor de plăți, depunerilor și transferurilor de fonduri în scopul combaterii terorismului și spălării banilor trebuie urmărit concomitent cu asigurarea conformității cu cerințele de protecție a datelor.

99. Următoarele aspecte ar trebui abordate în ambele propuneri:

— o trimitere explicită la legislația UE în vigoare privind protecția datelor ar trebui introdusă în ambele propuneri, într-o dispoziție de fond specifică, menționând în special Directiva 95/46/CE și legea națională care transpun Directiva 95/46/CE și Regulamentul (CE) nr. 45/2001 cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organismele comunitare. Această dispoziție ar trebui, de asemenea, să stipuleze în mod clar că propunerile nu aduc atingere legilor în vigoare privind protecția datelor. Trimiterea din considerentul 33 la Decizia-cadru 2008/977/JAI a Consiliului din 27 noiembrie 2008 ar trebui eliminată;

— o definiție a „autorităților competente” și a „FIU-urilor” ar trebui adăugată în propunerea de directivă. Această definiție ar trebui să garanteze faptul că „autoritățile competente” nu sunt considerate „autorități competente” în sensul articolului 2 litera (h) din Decizia-cadru 2008/977/JAI;

— ar trebui să se clarifice la considerentul 32 că temeiul juridic pentru prelucrare este necesitatea entităților obligate, a autorităților competente și a FIU-urilor de a respecta o obligație legală [articolul 7 litera (c) din Directiva 95/46/CE];

— ar trebui reamintit faptul că unicul scop al prelucrării trebuie să fie prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului și că datele nu trebuie prelucrate în continuare în scopuri incompatibile;

⁽¹⁾ O infracțiune premergătoare este o infracțiune ale cărei profituri sunt folosite pentru a săvârși o altă infracțiune: în acest context, de exemplu, activitățile infracționale premergătoare spălării banilor pot fi fraudă, corupția, traficul de droguri și alte infracțiuni grave.

- interdicția specifică de a prelucra date în scopuri comerciale, care este în prezent menționată la considerentul 31 din propunerea de directivă și la considerentul 7 din propunerea de regulament, ar trebui stabilită într-o dispoziție de fond;
- ar trebui să se adauge un considerent specific care să clarifice faptul că lupta împotriva evaziunii fiscale este inclusă doar în măsura în care aceasta este o infracțiune premergătoare;
- în ceea ce privește transferurile internaționale, ar trebui să se adauge dispoziții de fond specifice privind transferurile de date cu caracter personal, care să prevadă un temei juridic adecvat pentru transferurile intragrup/PSP către PSP care să respecte textul și interpretarea articolului 26 din Directiva 95/46/CE, astfel cum susține Grupul de lucru pentru protecția persoanelor în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal, alcătuit din autorități europene de protecție a datelor. AEPD recomandă reevaluarea proporționalității solicitării transferului în masă de informații cu caracter personal și sensibile către țări străine în scopul combaterii spălării banilor/finanțării terorismului și favorizarea unei abordări mai proporționale;
- cu privire la publicarea de sancțiuni, AEPD recomandă evaluarea unor opțiuni alternative și mai puțin invazive comparativ cu obligația generală de publicare și, în orice caz, să se specifice în propunerea de directivă:
 - scopul publicării, dacă aceasta este menținută;
 - datele cu caracter personal care ar trebui publicate;
 - faptul că persoanele vizate vor fi informate înainte de publicarea deciziei și li se garantează drepturi de contestare a acestei decizii înainte de publicare;
 - faptul că persoanele vizate au dreptul să ridice obiecții în conformitate cu articolul 14 din Directiva 95/46/CE din motive legitime convingătoare;
 - limitările suplimentare legate de publicarea online;
- cu privire la păstrarea datelor, trebuie să se adauge o dispoziție de fond care să stabilească o perioadă minimă de păstrare care trebuie respectată de statele membre, cu specificații suplimentare.

100. În ceea ce privește propunerea de directivă, AEPD recomandă, de asemenea:

- să se adauge o dispoziție specifică pentru a se reaminti principiul furnizării către persoanele vizate a informațiilor despre prelucrarea datelor lor cu caracter personal (în conformitate cu articolele 10 și 11 din Directiva 95/46/CE) și pentru a indica persoana responsabilă cu informarea persoanelor vizate;
- să se respecte principiul proporționalității atunci când se limitează drepturile persoanelor vizate și, prin urmare, să se adauge o dispoziție specifică precizând condițiile în care pot fi limitate drepturile persoanelor vizate;
- să se menționeze în mod clar dacă evaluările riscurilor efectuate de autoritatea desemnată și de entitățile obligate pot implica sau nu prelucrarea de date cu caracter personal. Dacă da, propunerea de directivă ar trebui să solicite introducerea garanțiilor necesare în materie de protecție a datelor;
- să se adauge o listă exactă a informațiilor care ar trebui și care nu ar trebui luate în considerare în îndeplinirea măsurilor de precauție privind clienții. Ar trebui să se clarifice dacă este sau nu necesar ca datele sensibile în sensul articolului 8 alineatul (1) din Directiva 95/46/CE să fie colectate în acest scop. Dacă ar fi necesară o astfel de prelucrare, statele membre ar trebui să se asigure că aceasta este efectuată sub controlul unei autorități oficiale și că se oferă garanții specifice adecvate în conformitate cu legea națională;
- să se modifice articolul 21 în vederea limitării mai clare a situațiilor în care riscurile sunt atât de mari încât justifică măsuri sporite de precauție și să se prevadă garanții procedurale împotriva abuzului;
- să se modifice articolul 42 în vederea includerii unei referiri la confidențialitate, care ar trebui respectată de toți angajații implicați în procedurile MPC;
- să se enumere, în cadrul unei dispoziții de fond, tipurile de date de identificare care urmează să fie colectate despre beneficiarul real, chiar și atunci când nu este implicată nicio fiducie.

101. În ceea ce privește propunerea de regulament, AEPD recomandă, de asemenea:

- să se limiteze utilizarea numărului național de identitate ca referință fără a exista restricții și/sau garanții specifice și să se utilizeze în schimb numărul de tranzacție;

- să se reamintească importanța respectării principiului exactității datelor, astfel cum este prevăzut la articolul 6 litera (d) din Directiva 95/46/CE, în contextul procedurilor CSB;
- să se adauge o dispoziție care să stipuleze că „informațiile ar trebui să fie accesibile doar unor persoane sau clase de persoane desemnate”;
- să se adauge o dispoziție privind respectarea obligațiilor de confidențialitate și protecție a datelor de către angajații care gestionează informații cu caracter personal despre plătitor și beneficiarul plății;
- să se clarifice, la articolul 15, că niciun fel de alte autorități externe sau părți care nu au niciun interes în combaterea spălării banilor sau finanțării terorismului nu ar trebui să acceseze datele stocate;
- să se completeze articolul 21 cu menționarea autorității căreia îi vor fi raportate încălcările regulamentului și cu solicitarea punerii în aplicare de măsuri tehnice și organizatorice adecvate pentru a proteja datele împotriva distrugerii accidentale sau ilegale, a pierderii accidentale, a modificării sau a divulgării ilegale.

Adoptat la Bruxelles, 4 iulie 2013.

Giovanni BUTTARELLI

Adjunctul Autorității Europene pentru Protecția Datelor
